

Anahtar Sözcükler

Eşdizimlilik bilgisi, Alıcı eşdizimlilik, Üretici eşdizimlilik, Sözcük bilgisi

Keywords

Collocation knowledge, Receptive collocation, Productive collocation, Vocabulary knowledge

Çetinkaya, G., Kesici, S., & Polat, B. (2023). Alıcı ve üretici eşdizimlilik bilgisini değerlendirme aracının geliştirilmesi. *Dil Dergisi*, 174 (2). 23-44.

ALICI VE ÜRETİCİ EŞDİZİMLİLİK BİLGİSİNİ DEĞERLENDİRME ARACININ GELİŞTİRİLMESİ

DEVELOPING AN ASSESSMENT TOOL OF RECEPTIVE AND PRODUCTIVE COLLOCATION KNOWLEDGE

• **Gökhan ÇETİNKAYA**

Prof. Dr., Pamukkale Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, gokhancetinkaya76@hotmail.com

• **Salih KESİCİ**

Doktora Öğrencisi, Pamukkale Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, s.kesici45@gmail.com

• **Betül POLAT**

Dr. Öğr. Üyesi. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı, betul.polat6006@gmail.com

Öz

Bu çalışmanın amacı, öğrencilerin alıcı ve üretici eşdizimlilik bilgisini saptamada kullanılabilecek ölçünleştirilmiş geçerli ve güvenilir bir değerlendirme aracı geliştirmektir. Değerlendirme aracının geliştirilmesi sürecinde kuramsal ve kavramsal çerçeveden yönelimle iki boyut için toplamda 60 soru hazırlanmıştır. Değerlendirme aracı ortaokul 5-8.sınıfta öğrenimini sürdüren 344 öğrenciye uygulanmış yapılan çözümlenmeler sonucunda madde güçlüğü ve ayırt ediciliği yeterli görülmeyen maddeler araçtan çıkartılarak araçtaki soru sayısı 40'a düşürülmüştür. Değerlendirme aracının son biçiminde yer alan 40 maddenin yüksek düzeyde ayırt edici olduğu ve iç tutarlılığı

Abstract

The purpose of this study is to develop a standardized, valid, and reliable measurement tool that can be used to assess students' receptive and productive collocational knowledge. In the process of developing the assessment tool, a total of 60 questions were prepared based on the theoretical and conceptual framework with a focus on two dimensions. The assessment tool was administered to 344 students in grades 5-8 of middle school, and after the analyses, items with inadequate difficulty and discriminative power were removed from the test, reducing the number of questions to 40. It was observed that the 40 items in the final form of the measurement

bağlı güvenilirliğinin yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Değerlendirme aracının alıcı boyutunda iki bileşenli maddeler üretici boyutunda ise boşluk doldurma türü maddeler yer almaktadır. Maddelere verilecek doğru yanıtlar "1", yanlış ve boş yanıtlar ise "0" puan olarak değerlendirilmelidir. Değerlendirme aracından alınacak puanın yüksek olması okuyucunun eşdizimlilik bilgisinin yüksek olduğunu gösterir.

tool were highly discriminative and exhibited a high level of internal consistency reliability. In the receptive dimension of the assessment tool, there are items with two components, while in the productive dimension, there are fill-in-the-blank type items. Correct answers to the items should be scored as "1," and incorrect or blank responses should be scored as "0." A high score on the assessment tool indicates a high level of collocational knowledge for the test-taker.

Giriş

Sözvarlığı anadili eğitiminin önemli bir bileşenidir. Çünkü sözvarlığı öğrencinin kendini daha etkin, akıcı bir biçimde dile getirebilmesine ve iletiyi anlamlandırabilmesine olanak tanır. Sözvarlığı alıcı ve üretici olmak üzere iki ulamdan oluşur (Nation, 2001). Alıcı sözvarlığı bireyin dinleme, okuma ve metni anlamlandırma sürecinde gerçekleştirmiş olduğu sözcüksel algılamaya dayanırken, üretici sözvarlığı konuşma ve yazma aracılığıyla metin üretme sürecinde yararlanılan sözcüklere gönderimde bulunur. Bu bağlamda alıcı sözvarlığı içerisinde üretici sözvarlığı, kısmen bilinen sözcükler, düşük sıklıktaki sözcükler ve etkin biçimde kullanılmayan sözcükler barındırır (Ülper ve Çetinkaya, 2023). Bireyin alıcı sözvarlığının gelişmesi, konuşuru olduğu dilin kendine özgü söz öbeklerini bilmesine dayanır. Bir dildeki söz öbeklerinin önemli bir bölümünü konuşurun günlük yaşamda sıklıkla kullanmış olduğu anlamsal yapılar oluşturur. Bu yapıların belirli bir bağlamda sıklıkla yan yana gelmesi sonucu sözcük öbeği eşdizimlilik özelliği kazanır. Eşdizimli yapılar bireyin alıcı ve üretici sözvarlığının öğeleridir ve dil kullanım düzeyinin geliştirilmesi açısından oldukça önemlidir.

Eşdizimlilik, dil kullanıcısının seçimi doğrultusunda anlamsal yapı oluşturmak amacıyla bir dizgede sıklıkla yan yana gelmiş en az iki sözcüğün birbirini gerektirmesi sonucu oluşan nedensizlik ve uzlaşsallık özelliği gösteren üretimsel yapılardır. Sinclair (1991), eşdizimliliği belirli bir kavramsal düzene sokmak amacıyla eşdizimli yapıların belirlenmesi sürecinde *açık seçim ilkesi* (open choice principle) ve *deyim ilkesi* (idiom principle) olmak üzere iki ilke öne sürer. “*Açık seçim ilkesi*, birliktelik oluşturan yapılardaki sözcüklerin belirlenmesinde kullanıcıya geniş bir seçim alanı sunar. Bu alandaki sınırlılık anlambilimsel ve dilbilgiseldir. *Deyim ilkesi*, kullanıcının seçim alanında yer alan benzer anlamdaki sözcüklerden hangilerini kullanabileceğini belirler. Deyim ilkesi sonucunda oluşturulan eşdizimli yapılar anlamsal açıdan birbirlerini tamamlaması dolayısıyla parçalanarak incelenmesi zordur.” (Sinclair, 1991, s. 110-111).

Eşdizimli yapılardaki seçim alanı genişliği ve yapıların anlamsal olarak birbirini tamamlaması durumu eşdizimliliğin alanyazında değişik yaklaşımlarla incelenmesine neden olmuştur. Bunun sonucunda *sıklığa dayalı yaklaşım* (frequency based approach) ve *anlama dayalı yaklaşım* (significance based approach) olmak üzere iki ayrı yaklaşım doğmuştur.

Sıklığa dayalı yaklaşıma göre belirli bir uzaklıkta beklenenden daha sık ölçüde yan yana gelen sözcüksel yapılar eşdizimli olarak adlandırılır. Bu yaklaşıma göre bir sözcüğün tümcede yer alma durumu ilişkili olduğu sözcüğün yer almasına bağlı olarak niceliksel artış gösterir. Bunun sonucunda sıklığa bağlı olarak yan yana gelen iki sözcük arasında çağrışımsal bir ilişki oluşur. Sıklığa dayalı yaklaşıma göre bir sözcüğün eşdizimli olarak adlandırılması için aralarında anlamsal açıdan bir ilişki olması gerekmez (Sinclair, 1991; Halliday, 2004; Nesselhauf, 2005).

Sıklığa dayalı yaklaşımda gelişigüzel birliktelikleri eşdizimli yapılardan ayırmak amacıyla ilgili sözcük, düğüm (node) ve aralık (span) açısından incelenir. *Düğüm* tümcede eşdizimi araştırılan sözcüktür. *Aralık* ise düğümün her iki yanında yer alan ve düğümle ilişkili olduğu düşünülen sözcüksel birimin sayısal karşılığıdır. Bir yapının eşdizimli olarak tanımlanması için inceleme yapılması gereken en kullanışlı sözcük aralığı ± 4 olarak belirlenmiştir (Sinclair, 1991; Herbst, 1996).

Anlama dayalı yaklaşıma göre eşdizimli yapılar deyimleşme sürecinin bir aşamasıdır (Cruse, 1986). Bu yaklaşıma göre oluşturulan sözcüksel birleşimler değiştirim sınırlılıkları ve anlamsal açıklık durumlarına göre bir doğruda incelenir. Anlamsal açıklık sözcük birleşiminin ve birleşimi oluşturan sözcüklerin gerçek anlamda kullanıma durumlarını belirtir. Değiştirilebilirlik ise sözcük birleşimini oluşturan sözcüklerin yerini alabilecek farklı sözcüklerin sayısal değerini belirtir. Bu bakımdan anlama dayalı yaklaşımla, eşdizimli yapılar deyimlerden ve açık birleşimlerden ayırt edilebilir ve sınırlılıkları belirlenebilir (Doğan, 2015, 2016).

Çizim 1. *Sözcük birleşimlerinin deyimleşme süreci (Cowie, 1998, s.163)*

Açık birleşimler Sınırlı eşdizimler Değişmeceli deyimler Yalın deyimler

Açık birleşimler, sözcük birleşimini oluşturan öğelerin her ikisinin de gerçek anlamını koruduğu yapılardır. Açık birleşimleri oluşturan sözcükler özgürce başka sözcüklerle değiştirilebilir. Burada göz önünde bulundurulması gereken tek durum oluşturulan yapının anlamca uygun olmasıdır. Örneğin *içmek* sözcüğü sıvılarla eşdizimlik ilişkisi kurabilirken kek gibi yiyeceklerle eşdizimlik ilişkisi kuramaz (Doğan, 2015; Kumanlı, 2016).

Sınırlı eşdizimler, sözcüklerden birinin gerçek diğerinin değişmeceli (*figurative*) anlam içerdiği sözcük birleşimleridir. Bu yüzden sınırlı eşdizimler anlamsal olarak kısıtlı bir açıklık gösterir. Anlamın çoğunlukla bütünden çıkmasından dolayı sözcüklerin yerini başka sözcüklere bırakma durumu kısıtlıdır. Bu nedenle sınırlı eşdizimler sıklıkla bir arada kullanılan sözcük birleşimleridir (Nesselhauf 2005; Cowie, 2012; Doğan, 2016).

Değişmeceli deyimler, sözcüklerin değişmeceli anlamda kullanıldığı ancak bunun yanı sıra gerçek anlamlarını da korudukları sözcük birleşimleridir. Bu bakımdan anlamsal açıklıkları yalın deyimlere göre daha fazla ancak sınırlı eşdizimlere göre daha azdır (Kumanlı, 2016). Örneğin *havaya uçmak* birleşimi “çok sevinmek” anlamını belirtmekle birlikte sözcüklerin gerçek anlamlarından yola çıkarak “bir nesnenin yukarı doğru ilerlemesi” anlamı da çıkarılabilir. Bu nedenle bu yapılar deyimleşme sürecinin sondan bir önceki basamağında yer alır.

Yalın deyimler, anlamın kalıplaşmış ve sözcüklerin değiştirilmesinin olası olmadığı sözcük birleşimleridir. Bu yönleriyle sınırlı eşdizimlerden ve değişmeceli deyimlerden ayırım gösterirler

(Kumanlı, 2016). Örneğin *diş bilemek* birleşimi “çok öfkelenmek” anlamında kullanılırken sözcüklerin gerçek anlamına bakıldığında “dişlerin bilenmesi” eyleminin gerçekleşmediği açıktır. Bu durumun nedeni yalın deyimlerde birleşimi oluşturan sözcükler kendi anlamını yitirerek deyimsel bir anlam kazanır. Bu yüzden anlama ulaşmak için birimlerden yola çıkmak yerine yapının bütününü incelemek gerekir (Doğan, 2015).

Bu yaklaşımlar sonucunda eşdizimlerin bir dildeki görünümünü belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından eşdizimler, dilbilgisel ve sözcüksel olarak incelenmiştir. Dilbilgisel eşdizimlilik genellikle ad, önad ya da eylem gibi sözcüklerle ilgeç veya dilbilgisel ögenin birleşimi sonucu oluşur ve sekiz ulama ayrılır. Sözcüksel eşdizim ise genellikle ilgeç, eylemlik ya da yan tümce içermez. Sözcükler eşdizimsel yapı olarak ad, önad, eylem ve belirteçlerin birlikteliğinden oluşan eşdizimsel yapılar ve yedi ulamda tanımlanır (Benson, Benson ve Ilson, 2010). Sözü edilen ulamlar Çizelge 1 ve Çizelge 2’ de gösterilmiştir.

Çizelge 1. İngilizce Dilbilgisel Eşdizimsel Yapıların Sınıflandırılması
(Benson, Benson ve Ilson, 2010, s. xix-xxxiv).

Tür	Örnek
Ad + ilgeç	apathy towards (-e karşı ilgisizlik)
Ad + to + eylemlik	They felt a compulsion to do it (bunu yapmak zorunda hissettiler)
Ad + that + yan tümce	it was by chance that we met (şans eseri tanıştık).
İlgeç + ad	by accident (kazayla)
Önad + ilgeç	fond of children (çocuklara düşkün)
Önad + to + eylemlik	bound to happen (gerçekleşeceği belli olmak)
Önad + that + yan tümce	She was afraid that she would fail the examination (sınavda başarısız olmaktan korkuyordu)
Eylem deseni	began to speak (konuşmaya başladı), he kept talking (konuşmaya devam etti) vb.

Çizelge 2. İngilizce Sözcüksel Eşdizimsel Yapıların Sınıflandırılması
(Benson, Benson ve Ilson, 2010, s. xix-xxxiv).

Tür	Örnek
Eylem + ad /adıl/tamlama	reach a verdict (bir karara varmak)
Eylem + ad (Bir durumu geçersiz kılmak anlamına gelen bir eylem ve addan oluşur.)	break a code (şifreyi çözmek)
Önad + ad	a crushing defeat (ezici bir yenilgi)
Ad + eylem	blood circulate (kan dolaşımı)
Ad + of + ad	a colony of bees (arı sürüsü)
Belirteç + önad	strictly accurate (kesinlikle doğru)
Eylem + belirteç	affect deeply (derinden etkilemek)

Yapılan bu sınıflandırma incelendiğinde belirli kısımlarda Türkçeye uyum sağlamakla birlikte temelde İngilizce dil yapısına uygun olduğu görülür. Eşdizimsel yapıları Türkçede tanımlayan iki çalışma vardır (Özkan, 2011; Doğan, 2016). Özkan (2011) eşdizimsel yapıları altı ulamda tanımlamaktadır. Öte yandan Doğan (2016) ise eşdizimsel yapıları beş ulamda tanımlamaktadır. Bu çalışmada Türkçenin yapısına göre sözcüksel eşdizimsel yapılar Benson, Benson ve Ilson'un (2010) çalışmasından yönelimle şöyle sınıflandırılmıştır:

Çizelge 3. Türkçe Sözcüksel Eşdizimsel Yapıların Sınıflandırılması

Tür	Örnek
Önad + ad	Babacan tavır
Ad + eylem	Nasihat yollamak
Ad + ad	Salkım saçak
Belirteç + önad	Hayli sakin
Belirteç + eylem	Yeniden doğmak

Türkçe sözcüksel eşdizimsel yapılar Benson, Benson ve Ilson'un (2010) çalışmasından yönelimle yapılmıştır. Ancak, Türkçenin yapısal özellikleri göz önünde bulundurulmuştur. Örneğin; Benson, Benson ve Ilson'un (2010) sınıflandırmasında eylem+belirteç tanımlaması yer alırken Türkçenin yapısında belirteç+eylem bulunmaktadır.

Yabancı alanyazın incelendiğinde, öğrencilerin eşdizimlilik bilgisini değerlendirmeye yönelik araçların ve öğrencilerin eşdizimlilik bilgisini çeşitli açılardan inceleyen çalışmaların olduğu görülmektedir (Begagić, 2014; Talakoob ve Koosha, 2017; Barouni Ebrahimi, 2019; Jeensuk ve Sukying, 2021). Türkçe alanyazında ise öğrencilerin Türkçe alıcı ve üretici eşdizimlilik bilgisinin değerlendirilmesine yönelik araç olmadığı görülmektedir. Bu çalışmayla öğrencilerin alıcı ve üretici eşdizimlilik bilgisini değerlendirmede kullanılabilecek ölçünleştirilmiş geçerli ve güvenilir bir değerlendirme aracı geliştirmek amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırma deseni

Bu çalışma, ortaokul öğrencilerinin alıcı ve üretici eşdizimlilik bilgilerini değerlendirmek amacıyla hazırlanan bir ölçek geliştirme çalışmasıdır. Çalışma, tarama modeline uygun bir biçimde desenlenmiştir. Bir konu veya olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, beceri, tutum vb. özelliklerinin belirlendiği, çoğunlukla daha büyük örneklem üzerinde yapılan araştırmalara tarama araştırmaları denir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008).

Katılımcılar

Bu çalışma Ege bölgesindeki iki ayrı ilin merkez ve ilçelerinde bulunan ortaokulların 5-8. sınıflarında öğrenim gören toplam 344 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada yer alan katılımcıların öğrenim gördükleri sınıflara göre dağılımı aşağıda yer almaktadır.

Çizelge 4. Katılımcıların Sınıflara Göre Dağılımı

Sınıf	Öğrenci sayısı	Yüzde (%)
5	90	26,2
6	74	21,5
7	81	23,5
8	99	28,8
Toplam	344	100

Veri Toplama Aracının Geliştirilme Süreci

Ölçeğin geliştirilmesi sürecinde öncelikle konu ile ilgili alanyazın taraması yapılmıştır (Sinclair, 1991; Gitsaki, 1996; Herbst, 1996; Cowie, 1998; Nation, 2001; Nesselhauf, 2005; Benson, Benson ve Ilson, 2010; Gries, 2012). Ölçme aracı alıcı ve üretici olmak üzere iki boyutta tasarlanmıştır. İki boyutun hazırlanmasında da oluşturulacak sözcük öbekleri Aksan, Aksan, Mersinli ve Demirhan (2017) tarafından yayımlanan Türkçenin Sıklık Sözlüğü'ndeki ilk 5000'lik dilimdeki sözcüklerden seçilmiştir. Sözcüklerin ilk 5000 sıklık temel alınarak seçilmesinin nedeni öğrencinin düşük ve yüksek kullanım sıklığından oluşan eşdizimsel yapılara ilişkin bilgilerini belirleyebilmektir.

Ölçme aracının alıcı eşdizimlilik bilgisi boyutunda iki bileşenli maddelerden yararlanılmış ve her ulamdan 6 soru olmak üzere toplamda 30 soru oluşturulmuştur. Alanyazın incelendiğinde iki bileşenli maddelerin farklı eşdizimsel bilgiyi belirleme çalışmalarında kullanıldığı görülür (Han ve Lee, 2016; Lee, 2019; Lee ve Shin, 2021). İlgili çalışmaların sonuçları incelendiğinde iki bileşenli maddelerin eşdizimlilik bilgisini değerlendirmeye ilişkin güvenilir sonuçlar verdiği görülmüştür. Bu bağlamda alıcı eşdizimlilik bilgisini değerlendirmeye yönelik hazırlanan ölçme aracında hazırlama ve yanıtlama kolaylığı, birden fazla eşdizim ulamına yönelik değerlendirme olanağı sunması, çok sayıda madde kullanımına olanak sunması, puanlama kolaylığı gibi etkenlerden dolayı iki bileşenli madde görev biçiminden yararlanılmıştır. Üretici eşdizimlilik bilgisi boyutunda ise boşluk doldurma görev biçiminden yararlanılmış ve her ulamdan 6 olmak üzere toplamda 30 soru oluşturulmuştur.

Alanyazın incelendiğinde boşluk doldurma görev biçimine yönelik farklı uygulamaların yer aldığı görülür. Yapılan bazı çalışmalarda eşdizimsel yapıyı oluşturan sözcüklerin ilk harflerinin katılımcıya verildiği (González Fernández ve Schmitt, 2015; Alharthi, 2018; Forsberg Lundell,

Lindqvist ve Edmonds, 2018) bazı çalışmalarda eşdizimsel yapıyı oluşturan sözcüklerden birinin katılımcıya verildiği ve katılımcıdan diğer sözcüğü bulmasının istendiği görülmektedir (Voss, 2012; Han ve Lee, 2016; Lee, 2019). Yapılan bu çalışmada katılımcı kümesinin gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak anadiline ilişkin kestirim becerilerini sınırlamak, hazırlanan ölçme aracının geçerli ve güvenilir olmasını sağlamak amacıyla katılımcılara eşdizimsel yapıyı oluşturan sözcüklerden biri verilmiş katılımcılardan diğer sözcüğü bulmaları istenmiştir. Boşluk doldurma görev biçiminin kullanıldığı eşdizimlilik çalışmalarının sonuçları incelendiğinde boşluk doldurma görev biçiminin güvenilir sonuçlar verdiği görülmüştür (Voss, 2012; González Fernández ve Schmitt, 2015; Han ve Lee, 2016; Alharthi, 2018; Forsberg Lundell, Lindqvist ve Edmonds, 2018; Lee, 2019). Bu bağlamda üretici eşdizimlilik bilgisini değerlendirme aracında öğrencilerin eşdizimsel yapıyı belirli bir bağlamdan yola çıkarak belirlemesine olanak tanımak ve öğrendikleri biçimde kullanmalarını sağlamak amacıyla boşluk doldurma görev biçiminden yararlanılmıştır.

Verilerin Çözümlemesi

Madde ve test istatistiklerinin hesaplanması

Alıcı ve Üretici Eşdizimlilik Bilgisini Değerlendirme Aracı'nın madde ve test istatistiklerinin hesaplanmasında TAP (Test Analysis Program) programından yararlanılmıştır.

Geçerlik çalışmasına ilişkin çözümler

Kapsam Geçerliği

Alıcı ve Üretici Eşdizimlilik Bilgisini Değerlendirme Aracı'nın geliştirilmesi amacıyla her iki alt teste ilişkin belirtke tablosu hazırlanmıştır. Uamlara yönelik soru dağılımına ilişkin bilgiler Çizelge 5 ve Çizelge 6'da sunulmuştur.

Çizelge 5. Alıcı Eşdizimlilik Bilgisini Değerlendirme Aracı Madde Dağılımı

Eşdizimlilik Türü	Madde Numarası
Önad + ad	1,2,3,4,5,6
Ad + eylem	7,8,9,10,11,12
Ad + ad	13,14,15,16,17,18
Belirteç + önad	19,20,21,22,23,24
Belirteç + eylem	25,26,27,28,29,30

Çizelge 6. Üretici Eşdizimlilik Bilgisini Değerlendirme Aracı Madde Dağılımı

Eşdizimlik Türü	Madde Numarası
Önad + ad	1,2,3,4,5,6
Ad + eylem	7,8,9,10,11,12
Ad + ad	13,14,15,16,17,18
Belirteç + önad	19,20,21,22,23,24
Belirteç + eylem	25,26,27,28,29,30

Ayırt Edicilik Geçerliliği

Ayırt edicilik geçerliliği çözümlemesi için %27'lik alt-üst grup yönteminden yararlanılmıştır. Bu yöntemde testten alınan toplam puanlar en yüksekte en düşüğe doğru sıralanır. Yüksek puan alan %27'lik grup üst grup, düşük puan alan %27'lik grup ise alt grup olarak belirlenir. Üst ve alt grubun testin her bir maddesinden aldığı puan ortalamalarının karşılaştırılması ve bu puanlar arasında üst grup lehine anlamlı farkın olması ayırt edicilik geçerliliği hakkında bilgi verir. Alt ve üst grupların puan ortalamaları arasında fark olup olmadığı bağımsız örneklem t testi ile incelenir (Tavşancıl, 2010). Ayırt edicilik geçerliliğinin test edilmesinde ise SPSS 24.0 programından yararlanılmıştır.

Güvenirlilik Çalışmasına İlişkin Çözümler

Alıcı ve Üretici Eşdizimlilik Bilgisini Değerlendirme Aracı'nın güvenirliğine ilişkin kanıt ortaya koymak amacıyla KR-20 güvenirlik katsayısı her iki alt test için de hesaplanmıştır ve TAP (Test Analysis Program) programından yararlanılmıştır.

BULGULAR

Alıcı ve Üretici Eşdizimlilik Bilgisini Değerlendirme Aracı'nın geliştirilme sürecinde elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

Madde İstatistiklerinin Kestirilmesi ve Madde Seçilmesi

Alıcı ve Üretici Eşdizimlilik Bilgisini Değerlendirme Aracı'ndaki maddelerin güçlük ve ayırt edicilik indeksleri Çizelge 7'de verilmiştir.

Çizelge 7. Maddelere İlişkin Güçlük ve Ayırt Edicilik İndeksleri

Eşdizimlik Türü	Madde Numarası	Alıcı Eşdizimlilik		Üretici Eşdizimlilik	
		Madde güçlük indeksi	Madde ayırtıcılık indeksi	Madde güçlük indeksi	Madde ayırtıcılık indeksi
Önad + ad	1	0.91	0.23	0.04	0.06
	2	0.63	0.48	0.48	0.75
	3	0.87	0.24	0.69	0.63
	4	0.80	0.43	0.66	0.47
	5	0.58	0.38	0.50	0.12
	6	0.82	0.30	0.47	0.34
Ad + eylem	7	0.87	0.28	0.70	0.59
	8	0.81	0.36	0.77	0.50
	9	0.50	0.69	0.24	0.41
	10	0.67	0.58	0.35	0.59
	11	0.63	0.37	0.78	0.39
	12	0.78	0.51	0.35	0.60
Ad + ad	13	0.56	0.46	0.72	0.59
	14	0.73	0.38	0.43	0.46
	15	0.69	0.35	0.90	0.29
	16	0.64	0.47	0.49	0.49
	17	0.97	0.13	0.88	0.26
	18	0.55	0.31	0.57	0.50
Belirteç + önad	19	0.92	0.13	0.81	0.32
	20	0.57	0.50	0.72	0.41
	21	0.72	0.51	0.81	0.21
	22	0.90	0.23	0.69	0.38
	23	0.65	0.39	0.86	0.34
	24	0.81	0.31	0.87	0.24
Belirteç + eylem	25	0.66	0.09	0.33	0.52
	26	0.59	0.53	0.75	0.43
	27	0.60	0.56	0.26	0.34
	28	0.94	0.16	0.48	0.82
	29	0.81	0.31	0.67	0.43
	30	0.51	0.61	0.88	0.29

Madde ayırt edicilik indeksi 0.40 ve üstü olan maddeler, maddede sorgulanan bilgi ya da beceriye iye olanla olmayanı yüksek düzeyde ayırt edebilen maddelerdir. Madde ayırt edicilik indeksi 0.30- 0.39 arasında olan maddeler teste doğrudan ya da çok küçük düzeltmelerle alınabilen, 0.20-0.29 arasında olan maddeler ise zorunlu durumlarda kullanılması ve kullanılacaksa da ke-

sinlikle düzeltilmesi gereken maddelerdir. Madde ayırt edicilik indeksi 0.19 ve daha küçük maddelerde testten çıkarılması gereken maddelerdir (Turgut, 1997; Tekin, 2004). Bu nedenle Alıcı Eşdizimlilik Bilgisini Değerlendirme Alt Testi'nde madde ayırt edicilik indeksi 0.30'un altında olan sekiz madde (1, 3, 7, 17, 19, 22, 25 ve 28. maddeler) testten çıkarılmıştır. Ayrıca alt testlerin her bir eşdizimlilik türü aynı oranda ağırlıklandırıldığı için eşdizimlilik türlerinin her birinde dörder madde olmasına karar verilmiştir. Dolayısıyla "ad+eylem" eşdizimlilik türünde yer alan sekizinci madde, diğer maddelere göre ayırt ediciliği daha düşük ve daha kolay olduğu için testten çıkarılmıştır. "Ad+ad" eşdizimlilik türünde yer alan "Puslu Ses" biçimindeki 14. madde ise hem öğrenciler için daha kolay hem de ayırt edicilik açısından "Kasap Kıyma" maddesine yakın olmasından dolayı testten çıkarılmıştır.

Üretici Eşdizimlilik Bilgisini Değerlendirme Alt Testi'nde ise madde ayırt edicilik indeksi 0.30'un altında olan yedi madde (1, 5, 15, 17, 21, 24 ve 30. maddeler) testten çıkarılmıştır. Aynı şekilde her bir eşdizimlilik türünün aynı oranda ağırlıklandırılmasından dolayı eşdizimlilik türlerinde dörder madde olmasına karar verilmiştir. Bu nedenle "ad+eylem" eşdizimlilik türünde yer alan dokuzuncu madde diğer maddelere göre daha zor, 11. madde de diğer maddelere göre ayırt ediciliği daha düşük ve daha kolay olduğu için testten çıkarılmıştır. "Belirteç+eylem" eşdizimlilik türünde yer alan 27. madde ise diğer maddelere göre ayırt ediciliği daha düşük ve daha zor olduğundan testten çıkarılmıştır.

Maddeler seçildikten sonra Alıcı ve Üretici Eşdizimlilik Bilgisini Değerlendirme Aracı'nın son formunda her bir alt testte 20 olmak üzere 40 madde bulunmaktadır. Son forma ilişkin bulgular Çizelge 8'de verilmiştir.

Çizelge 8. Son Teste İlişkin Bulgular

AAIt test	Eşdizimlik Türü	\bar{X}	Sx	Çarpıklık	Basıklık	Ortalama Madde güçlük katsayısı	Ortalama Madde ayırt edicilik indeksi
Alıcı	Önad + ad	2,864	1,021	-0,548	-0,608	0.708	0.398
	Ad + eylem	2,580	1,149	-0,422	-0,637	0.645	0.538
	Ad + ad	2,446	1,085	-0,396	-0,551	0.610	0.398
	Belirteç + önad	2,742	1,006	-0,344	-0,810	0.688	0.428
	Belirteç + eylem	2,507	1,139	-0,220	-0,937	0.628	0.503
	Toplam	13.139	3.97	-0.369	-0.709	0.656	0.448
Üretici	Önad + ad	2,302	1,215	-0,322	-0,851	0.575	0.548
	Ad + eylem	2,174	1,219	-0,143	-0,789	0.543	0.570
	Ad + ad	2,206	1,198	-0,199	-0,819	0.553	0.510
	Belirteç + önad	3,256	1,001	-1,303	0,918	0.770	0.363
	Belirteç + eylem	2,648	1,369	-0,725	-0,737	0.558	0.550
	Toplam	12,587	4,263	-0,553	-0,344	0.600	0.508
Alıcı ve Üretici Eşdizimlilik Bilgilendirme		25,712	6,674	-0,342	-0,682	0.628	0.478

Alıcı ve Üretici Eşdizimlilik Bilgisini Değerlendirme Aracı'nın 20 maddelik Alıcı Eşdizimlilik Bilgisini Değerlendirme Alt Testi'nden alınan puanların ortalaması 20 puan üzerinden 13.139'dur. Alt testin madde güçlük katsayılarının ortalaması 0.656, madde ayırt edicilik indeksi ortalaması 0.448'dir. Eşdizimlilik türlerinin madde güçlük katsayılarının ortalaması 0.610 ile 0.708 arasında değişmektedir. Bu bulgulara göre en kolay eşdizimlilik türü "önad+ad"dır. Çarpıklık ve basıklık katsayıları incelendiğinde hem alt testten hem de eşdizimlilik türlerinin hepsinden alınan puanların sola çarpık ve basık bir dağılıma iye olduğu görülmektedir. Tüm bulgular hem alt testin tamamının hem de tüm eşdizimlilik türlerinin kolay güçlükte olduğunu ve alt testin ortalama madde ayırtıcılığının yüksek olduğunu göstermektedir.

Alıcı ve Üretici Eşdizimlilik Bilgisini Değerlendirme Aracı'nın 20 maddelik Üretici Eşdizimlilik Bilgisini Değerlendirme Alt Testi'nden alınan puanların ortalaması 20 puan üzerinden 12.587'dir. Alt testin madde güçlük katsayılarının ortalaması 0.600, madde ayırt edicilik indeksi ortalaması 0.508'dir. Eşdizimlilik türlerinin madde güçlük katsayılarının ortalaması 0.543 ile 0.770 arasında değişmektedir. Bu bulgulara göre en kolay eşdizimlilik türü "belirteç+önad"dır. Çarpıklık ve basıklık katsayıları incelendiğinde hem alt testten hem de eşdizimlilik türlerinin hepsinden alınan puanların sola çarpık ve basık bir dağılıma iye olduğu görülmektedir. Tüm bu bulgular hem alt testin tamamının hem de tüm eşdizimlilik türlerinin kolay güçlükte olduğunu ve alt testin ortalama madde ayırtıcılığının yüksek olduğunu ortaya koymaktadır.

Alıcı ve Üretici Eşdizimlilik Bilgisini Değerlendirme Aracı'nın 40 maddelik son formundan alınan puanların ortalaması 40 puan üzerinden 25.712'dir. Son testin madde güçlük katsayılarının ortalaması 0.628, madde ayırt edicilik indeksi ortalaması 0.478'dir. Çarpıklık ve basıklık katsayıları incelendiğinde testten alınan puanların sola çarpık ve basık bir dağılıma iye olduğunu göstermektedir. Bu bulgulara göre testin ortalama madde ayırtıcılığının yüksek ve kolay bir test olduğu görülmektedir.

Geçerlik

Ayırt Edicilik Geçerliği Bulguları

Alıcı Eşdizimlilik Bilgisini Değerlendirme Alt Testi ile Üretici Eşdizimlilik Bilgisini Değerlendirme Alt Testi'nin ayırt edicilik geçerliği bulgularına ilişkin kanıtlar ortaya koymak amacıyla üst ve alt grubun her bir maddeye ilişkin puan ortalamaları arasındaki fark bağımsız örneklem t testi ile incelenmiştir. Elde edilen bulgular ayrı çizelgelerde aşağıda verilmiştir.

Çizelge 9. Alıcı Eşdizimlilik Bilgisini Değerlendirme Alt Testi'nde Üst Grupla Alt Grup Puanlarının Karşılaştırılması

Madde numarası	Üst grup (n=93)		Alt grup (n=93)		t	P
	\bar{X}	Sx	\bar{X}	Sx		
M2	0,80	0,41	0,27	0,45	-8,433	.000*
M4	0,97	0,18	0,54	0,50	-7,799	.000*
M5	0,87	0,34	0,43	0,50	-7,072	.000*
M6	0,96	0,20	0,69	0,47	-5,098	.000*
M9	0,92	0,27	0,13	0,34	-17,891	.000*
M10	0,96	0,20	0,34	0,48	-11,380	.000*
M11	0,84	0,37	0,39	0,49	-7,097	.000*
M12	1,00	0,00	0,44	0,50	-10,802	.000*
M13	0,83	0,38	0,30	0,46	-8,507	.000*
M15	0,82	0,39	0,43	0,50	-5,911	.000*
M16	0,82	0,39	0,34	0,48	-7,410	.000*
M18	0,76	0,43	0,37	0,48	-5,941	.000*
M20	0,83	0,38	0,31	0,47	-8,285	.000*
M21	0,96	0,20	0,48	0,50	-8,414	.000*
M23	0,85	0,36	0,41	0,49	-6,956	.000*
M24	0,98	0,15	0,61	0,49	-6,900	.000*
M26	0,92	0,27	0,31	0,47	-11,028	.000*
M27	0,94	0,25	0,28	0,45	-12,297	.000*
M29	0,92	0,27	0,63	0,48	-5,071	.000*
M30	0,85	0,36	0,19	0,40	-11,806	.000*

*p<0.01

Çizelge 9 incelendiğinde, Alıcı Eşdizimlilik Bilgisini Değerlendirme Alt Testi'nde yer alan maddelerin her birinden üst grubun aldığı puanların ortalamasının alt grubun puanların ortalamasından daha yüksek olduğu ve t değerlerinin anlamlı olduğu görülmektedir ($p < 0.01$).

Çizelge 10. Üretici Eşdizimlilik Bilgisini Değerlendirme Alt Testi'nde Üst Gruba Alt Grup Puanlarının Karşılaştırılması

Madde numarası	Üst grup (n=93)		Alt grup (n=93)		t	P
	\bar{X}	Sx	\bar{X}	Sx		
M2	0,90	0,30	0,08	0,27	-20,042	.000*
M3	0,92	0,27	0,35	0,48	-10,004	.000*
M4	0,97	0,18	0,46	0,50	-9,164	.000*
M6	0,61	0,49	0,24	0,43	-5,584	.000*
M7	0,98	0,15	0,37	0,48	-11,688	.000*
M8	0,97	0,18	0,44	0,50	-9,590	.000*
M10	0,80	0,41	0,13	0,34	-12,195	.000*
M12	0,66	0,48	0,08	0,27	-10,249	.000*
M13	0,98	0,15	0,41	0,49	-10,665	.000*
M14	0,59	0,49	0,17	0,38	-6,490	.000*
M16	0,74	0,44	0,22	0,41	-8,420	.000*
M18	0,78	0,41	0,25	0,43	-8,656	.000*
M19	0,96	0,20	0,60	0,49	-6,424	.000*
M20	0,92	0,27	0,51	0,50	-7,115	.000*
M22	0,83	0,38	0,53	0,50	-4,614	.000*
M23	0,96	0,20	0,63	0,48	-5,921	.000*
M25	0,52	0,50	0,16	0,37	-5,485	.000*
M26	0,95	0,23	0,43	0,50	-9,099	.000*
M28	0,88	0,32	0,02	0,15	-23,306	.000*
M29	0,87	0,34	0,39	0,49	-7,849	.000*

* $p < 0.01$

Çizelge 10 incelendiğinde, Üretici Eşdizimlilik Bilgisini Değerlendirme Alt Testi'nde yer alan maddelerin her birinde üst grubun aldığı puanların ortalamasının alt grubun puanların ortalamasından daha yüksek olduğu ve t değerlerinin anlamlı olduğu görülmektedir ($p < 0.01$). Elde edilen bulgular, Alıcı ve Üretici Eşdizimlilik Bilgisini Değerlendirme Aracı'nda yer alan 40 maddenin her birinin anlamlı düzeyde ayırt edici olduğunu ortaya koymaktadır.

Güvenirlilik

Alıcı ve Üretici Eşdizimlilik Bilgisini Değerlendirme Aracı'nın güvenirliliğine ilişkin kanıt ortaya koymak amacıyla KR-20 güvenirlilik katsayısı hem her iki alt test hem de testin tamamı için hesap-

lanmıştır. Alıcı Eşdizimlilik Bilgisini Değerlendirme Alt Testi için KR 20 güvenilirlik katsayısı 0.766, Üretici Eşdizimlilik Bilgisini Değerlendirme Alt Testi için KR 20 güvenilirlik katsayısı 0.747 ve testin tamamı için ise 0.805 olarak hesaplanmıştır. KR-20 güvenilirlik katsayısının 0,70 ve üzeri olması testin iç tutarlılığa bağlı güvenilirliğinin yüksek düzeyde olduğunu ve maddelerin ölçülen özelliği birbirini ile uyumlu ölçtüğünü ortaya koymaktadır (Büyüköztürk, 2012).

SONUÇ ve TARTIŞMA

Ortaokul öğrencilerinin alıcı ve üretici eşdizimlilik bilgilerini değerlendirmeye yönelik geçerli ve güvenilir bir araç geliştirmeyi amaçlayan bu çalışmada kuramsal çerçeveden yönelimle alıcı eşdizimlilik bilgisi için 30, üretici eşdizimlilik bilgisi için 30 soru olmak üzere toplamda 60 soru hazırlanmıştır. Hazırlanan taslakta sözcüksel eşdizim odak alınarak önad+ad, ad+eylem, ad+ad, belirteç+önad, belirteç+eylem eşdizimlilik türlerinin her birinden altı soru hazırlanmıştır. Değerlendirme aracı ortaokul beş, altı, yedi ve sekizinci sınıfta öğrenimini sürdüren toplamda 344 öğrenciye uygulanmıştır. Yapılan çözümlenmeler sonucunda madde güçlüğü ve ayırt ediciliği yeterli olmayan sorular değerlendirme aracından çıkartılmıştır. Bunun sonucunda madde sayısı alıcı eşdizimlilik bilgisi için 20, üretici eşdizimlilik bilgisi için 20 olmak üzere toplam 40 olarak belirlenmiştir. Değerlendirme aracının en son biçiminde yer alan 40 maddenin yüksek düzeyde ayırt edici olduğu ve iç tutarlılığa bağlı güvenilirliğinin yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Değerlendirme aracının alıcı boyutunda yer alan iki bileşenli maddelerde ve üretici boyutunda yer alan boşluk doldurma türü maddelerde her doğru yanıt için elde edilecek puan "1" yanlış ve boş bırakılan maddelerden elde edilecek puan "0"dır. Değerlendirme aracından alınacak yüksek puanlar katılımcının alıcı ve üretici eşdizimlilik bilgisinin yüksek olduğunu gösterir.

Sözcük öğrenim sürecinin bir katılımcısı olan herkes benzer yeterlik düzeylerine ve öğrenme amaçlarına iye olmayabilir. Bu sürecin verimli olmasını ve istenen çıktıları üretmesini sağlamada öğrencilerin durumlarının ne olduğunun ve buna bağlı olarak da nelere gereksinimlerinin olduğunun saptanması atılacak ilk adım olarak belirlenmelidir. Böylelikle öğrencileri bilişsel ve duyuşsal açıdan yeterince tanıyarak gerek öğretilcek sözcüklerin gerekse kullanılacak *izlemlerin* (strategy) belirlenmesi daha doğru bir biçimde gerçekleştirilebilir (Ülper, 2023). Bu çalışmada geliştirilen alıcı ve üretici eşdizimlilik bilgisini değerlendirme aracıyla öğrencilerin gereksinimleri belirlenerek ilk adım atılabilir. Daha sonra bu konuda verilecek eğitimin tasarlanması adımına geçilebilir.

Eşdizimsel yapıların eğitim ortamlarında öğrencilere kazandırılması son derece önemlidir. Öğrencilerin sözlü ya da yazılı üretimleri incelendiğinde eşdizimsel kullanımların oldukça sınırlı olduğu görülür. Bu durum öğrencilerin kurdukları tümcelerin uzun olmasına ve üretmiş oldukları

metinlerde sözcüksel ve dilbilgisel yanlışları sıklıkla yinelemelerine neden olur (Hill, 2000). Bu durumun giderilmesi için eşdizimsel yapıların bireye kazandırılması gerekir. Eşdizimli yapıların kendiliğinden kazanılmamasının temel nedeni bu yapıların dilde kavramsallaşmış bir biçimde bulunması ve nedensizlik özelliği göstermesidir. Dolayısıyla gerek anadili gerekse yabancı dil öğretiminde bireyin daha önceden görmediği yapıya yönelik akıl yürütmesi ya da yapıyı bilmesi olası değildir. Özellikle yabancı dil öğretiminde öğrencinin karşılaşmış olduğu eşdizimsel yapının kendi dilinde farklı bir birliktelikle sağlanıyor olması bireyin dil öğrenimini oldukça zorlaştırır (Herbst, 1996; Benson, Benson ve Ilson, 2010).

Eşdizimsel bilginin öğrenciye kazandırılması durumunda öğrencilerin temel dil becerilerinde gelişim göstermesi, yazılı ve sözlü iletişimde daha yetkin bir duruma gelmesi beklenir (Granger, 1998; Nesselhauf, 2005). Bireylerin sözcüklerin bir dizgede nasıl yan yana geldiğini bilmesi dili doğru ve akıcı kullanması açısından oldukça önemlidir. Nesselhauf'un (2005) yapmış olduğu çalışmanın sonuçları, eşdizimsel yapılara yönelik öğretimin bireyin yaratıcı dil gelişimini desteklediği, sözlü ve yazılı anlatımda bireye akıcılık kazandırdığı, anlama becerilerini artırdığı yönündedir. Öte yandan McKeown ve Radev'in (2000) çalışmasının sonuçları da eşdizimli yapıların tümcenin bağlamını daha açık duruma getirerek anlama ulaşımadaki belirsizliği ortadan kaldırdığı yönündedir.

Eşdizimli yapıların öğretilmesi sürecinde öğretmenlerden beklenen öğrencilerinde eşdizimli yapılar üzerinde bilinç oluşturması ve gündelik yaşamdaki kullanımlara uygun okuma metinleriyle öğrencileri buluşturarak bu durumu desteklemeleridir. Eşdizime yönelik öğrencide bilinç oluşması öğrencinin girdiyi alımlamasını ve öğrenme ürününe dönüştürmesini sağlar. Bunu sağlamanın bir yolu olarak ilk aşamada tümdengelim ve tümevarım yöntemlerini kullanmak öğretmen için yararlı olacaktır. Öğretmenin eşdizimin tanımını yapması örnekler vermesi ve bunlara uygun etkinlik ve alıştırmalarla öğrencilerinin ön bilgi eksikliklerini gidermesi öğretim sürecinin önemli bir parçasıdır (McLaughlin, 1990; Lewis, 2000; McCarthy, O'Keefe ve Walsh, 2010). Öğretmenler eşdizimlerin öğretimi sürecinde sınırlı ders süresini göz önünde bulundurarak öğrencilerin gündelik yaşamda sıklıkla karşılaştığı eşdizimlere önem vermelidir. Bunu sağlamak amacıyla ders kitaplarındaki okuma metinlerinin yanı sıra gazete ve dergi gibi gündelik yaşamla daha yakın ilişki kuran ders araçlarının öğretim sürecinde kullanılması gerekir (Meara, 1997; Nation, 2001).

ETİK BEYAN

Bu çalışma, Pamukkale Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından 24.04.2023 tarihli 68282350/2023/09 sayılı karar ile etik açıdan uygun bulunmuştur.

KAYNAKÇA

- Aksan, Y., Aksan, M., Mersinli, Ü., & Demirhan, U. U. (2016). *A frequency dictionary of Turkish*. Taylor & Francis.
- Alharthi, T. (2018). Minding the gap in vocabulary knowledge: Incidental focus on collocation through reading. *Arab World English Journal (AWEJ)*, 9(2), 3–22.
- Barouni Ebrahimi, A. (2019). *Measuring productive collocational knowledge of the most frequent words*. *International Journal of Applied Linguistics*, 29(1), 1–14.
- Begagić, M. (2014). English language students' productive and receptive knowledge of collocations. *ExELL (Explorations in English Language and Linguistics)*, 2, 46–67.
- Benson, M., Benson, E., & Ilson, R. (2010). *The BBI dictionary of English word combinations*. Amsterdam: John Benjamins Publishing.
- Büyükoztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Cowie, A. P. (1998). *Phraseology: Theory, analysis, and applications*. Oxford: Clarendon Press.
- Cowie, A.P. (2012). Dictionaries, language learning and phraseology. *International Journal of Lexicography*, 25(4), 386–392.
- Cruse, D. A. (1986). *Lexical semantics*. Cambridge University Press.
- Doğan, N. (2015). Türkçe sözlükte fiisel eşdizimlilik. *Gazi Türkiyat*, 17, 67–84.
- Doğan, N. (2016). *Türkiye Türkçesinde fillerin eşdizimleri*. Ankara: Yayınevi Yay.
- Forsberg Lundell, F., Lindqvist, C., & Edmonds, A. (2018). Productive collocation knowledge at advanced CEFR levels: Evidence from the development of a test for advanced L2 French. *Canadian Modern Language Review*, 74(4), 627–649.
- Gitsaki, C. (1996). *The development of esl collocational knowledge enrichment*. (Unpublished doctoral thesis). The University of Queensland.
- González Fernández, B., & Schmitt, N. (2015). How much collocation knowledge do L2 learners have? The effects of frequency and amount of exposure. *ITL-International Journal of Applied Linguistics*, 166(1), 94–126.
- Granger, S. (1998). Prefabricated patterns in advanced EFL writing: Collocations and lexical phrases. In A. P. Cowie (Ed.), *Phraseology: Theory, analysis and applications* (pp. 145–160). Oxford: Clarendon Press.

- Gries, S. Th. (2012). Collostructions. In P. Robinson (Ed.), *The Routledge Encyclopedia of second language acquisition* (pp. 92–95). London & New York: Routledge, Taylor & Francis Group.
- Halliday, M. A. K. (2004). Lexicology. In M. A. K. Halliday, W. Teubert, C. Yallop, & A. Cermakova (Eds.), *Lexicology and corpus linguistics* (pp. 1–22). London: Continuum.
- Han, S., & Lee, Y. W. (2016). Developing a collocation test for Korean efl learners: Test validation and item format effect. *Korean Journal of English Language and Linguistics* 16(2), 221–243.
- Herbst, T. (1996). What are collocations: Sandy beaches or false teeth? *English Studies*, 77(4), 379–393.
- Hill, J. (2000). Revising priorities: From grammatical failure to collocational success. In M. Lewis (Ed.), *Teaching collocation* (pp. 47–69). London: Language Teaching Publications.
- Jeensuk, S. & Sukying, A. (2021). An investigation of high school EFL learners' knowledge of English collocations. *Journal of Applied Linguistics and Language Research*, 8(1), 90–106.
- Kıran, Z. (2002). *Dilbilime giriş*. Ankara: Seçkin.
- Kumanlı, M. S. (2016). Türkçe sözlük'te eşdizimliliklerin gösterilişi. *Gazi Türkiyat*, 18, 195–204.
- Lee, S. N. (2019). *Examining the underlying constructs of L2 lexical collocation knowledge*. (Unpublished doctoral dissertation). Indiana University Department of Second Language Studies, India.
- Lee, S., & Shin, S. Y. (2021). Towards improved assessment of L2 collocation knowledge. *Language Assessment Quarterly*, 18(4), 419–445.
- Lewis, M. (2000). *Teaching collocation: Further developments in the lexical approach*. London: Language Teaching Publications.
- McCarthy, M., O'Keefe, A., & Walsh, S. (2010). *Vocabulary matrix: Understanding, learning, teaching*. Heinle: Cengage Learning.
- McKeown, K. R., & Radev, D. R. (2000). Collocations. In R. Dale, H. Moisl, & H. Somers (Eds.), *A handbook of natural language processing* (pp. 507–524). New York: Marcel Dekker.
- McLaughlin, B. (1990). Conscious versus unconscious learning. *TESOL Quarterly*, 2(1), 617–631.
- Meara, P. (1997). Models of vocabulary acquisition. In N. Schmitt, & M. McCarthy (Eds.), *Vocabulary: Description, acquisition and pedagogy* (pp. 109–121). Cambridge: Cambridge University Press.

- Nation, I. S. P. (2001). *Learning vocabulary in another language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Nesselhauf, N. (2005). *Collocations in a learner corpus*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Özkan, B. (2011). *Türkiye Türkçesinde belirteçlerle fiillerin birlikte kullanılması ve eş dizimlilikleri*. Ankara: TDK Yay.
- Sinclair, J. (1991). *Corpus, concordance, collocation*. Oxford: Oxford Univ. Press.
- Talakoob, F. & Koosha, M. (2017). Productive and receptive collocational knowledge of Iranian EFL learners at different proficiency levels. *International Journal of Applied Linguistics and English Literature*, 6(7), 11–16.
- Tavşancıl, E. (2010). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Tekin, H. (2004). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Turgut, M. F. (1997). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme metotları*. Ankara: Yargıcı Matbaası.
- Ülper, H. (2023). *Sözcük ve öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ülper, H., & Çetinkaya, G. (2023). Yabancı dil ve anadili olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin alıcı sözcüklerini üretici olarak kullanabilmelerine ilişkin görüşler. M. Kalelioğlu ve B. Çanakpınar (Ed.), *İçinde, 21. yüzyılda disiplinlerarasılık ve uygulama biçimleri* (s. 296–312). İzmir: Papatya Bilim.
- Voss, E. (2012). *A validity argument for score meaning of a computer-based ESL academic collocational ability test based on a corpus-driven approach to test design*. (Unpublished doctoral dissertation). Iowa State University Applied Linguistics and Technology, Iowa.

Ek: Değerlendirme Aracı

Alıcı Eşdizimlilik Bilgisini Değerlendirme Aracı

Aşağıdaki öbekleri birlikte kullanılıp kullanılmama durumuna göre inceleyiniz kullanılıyorsa Evet'i kullanılmıyorsa Hayır'ı işaretleyiniz.

2) Babacan tavır

Evet*

Hayır

4) Uçsuz bucaksız

Evet*

Hayır

5) Çelişkili hava

Evet

Hayır*

6) Güneşli kapı

Evet

Hayır*

9) Nasihat yollamak

Evet

Hayır*

10) Rağbet görmek

Evet*

Hayır

11)Argüman dağıtmak

Evet

Hayır*

12)Seferberlik satmak

Evet

Hayır*

13) Salkım saçak

Evet*

Hayır

15) Branş dağılımı

Evet*

Hayır

16) Kabin öğretmeni

Evet

Hayır*

18) Kasap kıyma

Evet

Hayır*

20) Düpedüz soğuk

Evet

Hayır*

21) Salt doğru

Evet*

Hayır

23) Görece politik

Evet

Hayır*

24) Hayli sakin

Evet*

Hayır

26) Doğuştan gitmek

Evet

Hayır*

27) Gitgide gülmek

Evet

Hayır*

29) Yeniden doğmak

Evet*

Hayır

30) Zamanla hesaplamak

Evet

Hayır*

Üretici Eşdizimlilik Bilgisini Değerlendirme Aracı

Aşağıdaki tümcelerde yer alan boşlukları uygun öbeklerle doldurunuz.

- 2) Başarılı olduğunu gördüğünde ne kadar isabetli ...karar..... verdiği bir kez daha anladı.
- 3) Polislerden kaçan hırsız kuytu ...köşe..... saklanıyordu.
- 4) Arkadaşlarının ona yaptığı iyilikten sonra vefaborcu..... ödemek için elinden geleni yapıyordu.
- 6) Kurmuş olduğu pembe.....düş..... onu oldukça mutlu ediyordu.
- 7)Hiçkırık.... tuttuğu zaman su içmek ya da birinin sizi korkutması geçmesine yardımcı olabilir.
- 8) Evcil hayvanını kaybettiği zaman uzun süreyas..... tuttu.
- 10) Maaşını aldığı zaman arkadaşıyla birlikte restorana gidip kendilerineziyafet.....çektiler.
- 12) Ağrıyakmak..... günümüzde insanın üzüntüsünü göstermek için sıklıkla başvurduğu bir yoldur.
- 13) Müşteriler huzursuzluk çıkaran bir kişiyiyaka..... paça dışarı attı.
- 14) Köyüne gittiği zaman çayırçimen..... gezerek dolaşmak istedi.
- 16) Ona olan borcunu ödemediği için ondanköşe..... bucak kaçıyordu.
- 18) Yaptığı hatanın farkına varmak yerine halayalan..... yanlış konuşmaya devam ediyordu.
- 19) Avukat duruşmada kendi anlattıklarının tamamıyladoğru..... olduğunu söyledi.
- 20) Kendisine küsen arkadaşıyla barışınca haylimutlu..... oldu.
- 22) Bu zor görevin gayetgüzel..... üstesinden geldi.
- 23) Polis hırsızın söylediklerinin düpedüzyalan..... olduğunu anladı.
- 25) Sorunun doğru yanıtını söylemek için arkadaşından daha erkendavrandı...
- 26) İnsanlar birbirlerini daha yakındantanımak..... için sohbet etme ihtiyacı hissederler.
- 28) Öğretmen öğrencilerine vermiş olduğu ödevleri kontrol ederken her birini derinlemesineinceledi.....
- 29) Uzun zamandır görmediği arkadaşıyla buluşunca onasımsıkı..... sarıldı.